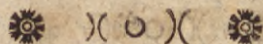

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ka samlat sig derstädes, och längta til Holland, Angeland och Frankrike.

Ankomne til Göttheborg äro Skepparne, And. Jorin ifrån Hull med barlast, Anders Sjöberg ifrån London, och David Kait ifrån Dundy med detsamma: äfwen Henry Hagon ifrån Wells med Spannemål, Petter Steinfon ifrån Portsoy med detsamma, Francis Gardner ifrån Wells, och John Jenkins ifrån Linn med detsamma.

Utgångne äro Skepparne, Geo. Mills, och Georg Davison til Skottland med Jern och Bräder.

Småsafer.

Jag älskar Malin, det är sant;
Men om jag hennes hjerta want,
Så sprunge jag ifrån mit byte;
Ty kroppen är wäl ångla-lit,
Och själen uppå dygder rik;
Men Malin har ändå et lyte.

Jag älskar Malin, det är sant;
Men wil ej ge en dubbel slant,
För at den skonas hjerta winna:
Ty Malin är wäl tåck och skon,
Fulkomlig pyndnad för sit kön;
Men ingen Malin blir min qwinna.

B. O.

At ej för åsnan böja knå,
Fast hon är högt på årans trappa,
At hetre all min lycka tappa,
In göra gudar utaf så:
För pengar aldrig köpa rätt,
At redligt mina löften hålla,
At aldrig någons ofärd wälla,
Det är och blir mit tänkesätt.

N:o 22.

**Göttheborgska
Sagasinet.**

Den 28 Maj 1759.

Fortfättning af Historien om Månnistjan, med mera.

Det är en förunderlig dumhet, som Rousseau tillägger sina människliga Wildjur. Han twiflar, om de lärt at ätsfilja sine likar, och gifwet sig mödan, at taga tydeliga kännemärken på en enda Person. Plato log i sin tid at Scribenten, som påstod, at Zifror blifwet under Trojaniska belägringen först upfundna, likasom Agamemnon ej wetat tillförene, huru många ben han hade. Men vår Författare tänker och tror, at de Wildde ej kunnat af egen slughet räkna til 5. Mögeligt, at de af någon händelse märkt, huru Fingrarne i den ena handen swarat emot den andras: imedertid gissas, at de likaså litet räknat fingrarne på hämdren, som hären på hufvudet. Ja, den första Wildåsnan, som såde höra, at hon ägt äfvenså många tår som fingrar, lærer efter utseende blifwet nog förwånad öfwer sit lärda synd. Hushållningen war utantwifwel mera slät, än onödig för samtelige löpare i Stogen. Caraiberi glömmar hwar morgon, at han behöfwer til aftonen den mjölk, han aflåter utan nödwändighet. Sedolåran hos desse Moralister war ganska liten til widdnen och lärosatsernas antal. Hela deras lesnad stödde sig på denne pelare: **Söt din fördel med minsta skada, som du kan, för**

för din Näfte. Denna Philosophi lärdes i Skolan under trä, men trycktes lätteligen in, och efterleddes i själwa werket. At ingen måltalighet kallat i Fogen, faller af sig sjelft. Huru wille de lägga sig på Rhetorica, som ännu aldrig drömt om Grammatica? Huru wille de tala wäl, som icke en gång ägde den fullkomligheten at tala illa? Det är en ouplöslig uppgift, at förklara, huru de Wilde spunnet up et Språk, om de waret Joditer från början. Innan Samhällen bundes, war åtminstone något Språk til detta ändemål oumbärligt: och innan Språk kommo til Werlden, Fulle Samhället ten tyckas waret knutna. Det ena behöfwer det andra. Annars hade man wäl ingen Hebreiska nödig, då man låg här i natt, i går amorstades, och träffade ingen själ, utan af en slump. Innan en Famille krupet tillsammans, imån bergskreswor blifwer nytjade, när ingen sökte längre sällskap hos något wera Könet, än Naturen fodrade, som gjorde då snabbare werkan än all wältalighet; hwad behöfdes så widlyftiga Språk-anstalter? Hwad narragtighet hade icke Gubbarne i sina lomliga hus förrädt, om de beswärat sine olårde hjesfar med en börda af glosor? Om nöd och behof alstrat språk, måste barnen kostat mer på Talekonsten, än Förelärdarne: men då wore ju naturligt, at så många Språk, som barn, upkommet. Författaren lägger en ny swårighet i wägen. Människor behöfwa, säger han, språk med hwarandra, för at tänka sig fram: de behöfwa och tänka, för at upfinna Talekonsten. Naturen tyckes dock waret den förste Språkmästaren om de Wilde lärt af sig sjelfwe at språka; och et Frik i nödfall har då waret om icke stamordet til alla språk, åtminstone äldermor til de renare ljuden. Sedan har folket mera med

åtbärder, än tal, welat utmärka synliga och rörliga ting; och hwad som fallet under hörflen, med efterapande låten. Ändteligen hafwa rediga ljud, lämpade efter grofwa munnar, teknat hela meningar: då ingen föreställe sig, at circlade perioder sådt inrymme. Nej, alla så kallade substantiva bleswo förmodeligen uttrykta med enkamerliga ord, at hwar Ek, til exempel, hade sit eget namn. Ty de almännare orden, passade efter slag och slagten, fodra slugare ordhittare, än den gamla Språkfunnigheten medgifwet.

Samma grofhet, som herstat i talet, segrade äfwen i tankarne. Man twiflar ej, at kärleken, den älfsta sinnes rörelsen, smakat af samma råhet. De Wilde rörbes endast af lekamliga behof. Utom födan och hvilan ästundades intet, om icke undertiden någon af det andra könet: då det kommet mindre an på groflogenhet i wal, och nyare förbehåll. Det naturliga i kärlek är den almänna längtan efter könet: den finare tilsatsen, at fästa sit hjerta mera wid en Person, än en annan, är wäl ganska Christelig, men passad til ordentligare samhällen, samt underhållen af de slugare Fruntimren. Denna läckerhet grundar sig på begrep af Könhet, förtjenster och jämförelse i tankar, som en Bild aldrig ägde. Han lydde Temperamentet, och hwar Dwinna war lika god för honom: lyckelig i sin ofunnighet, som retades af intet företräde, at utstå tusende swårigheter.

Största och första drif-sjädren til wåra rörelser war behöfwer: sedan hafwa de stigit med kundskapen. Ändteligen har lust efter någon äggat den sednare. Hunger och sukdom war alt, hwad man fruktade i förtone; hwarpå förståndet dft sig efter förnödenheten; at

at det tyckes, som hufvuden i wissa länder fådt och ännu få den fruktbarhet, som nekas jorden och Climatet. Inbilningen målar intet för den Wilbes ögon. Han har wid handen det outhärliga, och wet intet af högre godt: han åstundar ingen ting, och alraminst, at deliseras. Det borgeliga lifwet synes mera odrägeligt: här förje wi, säger Författaren, beständigt, här möde wi oss med plågor, oagdad Guds och människo-lag. Wi förbländes af våra ljus, wi plåges af häftiga rörelser, wi trakte efter bättre, utan at njuta det vi äga. Lagar och ljus äro swaga bomar för odugden: oförnighet om laster, och sinnes lugn äro mycket mågligare. Desutan gör en naturligt ätra at bärga sig, at ingen förkortar sit eget lif; och medömkan för sine likar, at ingen afhänder en annan sit.

Egenkärleken bör ej blandas med kärleken til sig sjelf, och den naturliga känslan, som bjuder en hwar, at waka för sin egen wälfärd. Om denna sednare styrres af Förnuftet, och ledes af medömkan, frambringat hon människo-kärlek och bygd. Egenkärleken beremot drifwer en stackare, at göra större sjäs af sig sjelf, än af någon annan. Denne affecten hade intet rum i naturliga tilståndet: är likwäl far til heber och utmärktare ställen, ja, til hat och hämdgirighet. Innan denne lagstiftaren upkom, woro en högdragen fåfång, föragt och anseende obekante gäster hos människor, som sällan sågo hwarandra. Wälsamheter woro antingen utan stymf; eller aldeles borta: mit och bit hördes aldrig nämnas. Medömkan utgjorde hela lagfarenheten. Dren wrålar wid Slagtare-huset, häften tråder ogerna på en lefwande kropp, en mor föragtat alla faror för sit nödliwande barn, en Tyrann gråter wid

et Sorgespel, och wi woro Troll, om ej medömkan ännu dag underfrödde förnuftet. Här ligger roten til ädelmod, til mildhet, til wälvilja, til wänskap och människo-kärlek. Förnuftet kan söda egenkärlek, och eftertancken upamma honom. Det är Philosophien, (här menas just icke den ägta) som säger mig, när min näste lider: låt honom dö; nog at du är i säkerhet. Plato springer ej ut på gatan, at rädda en öfwerfallen medmänniska: det gemena flodret löper ästad. Werlden wore redan all, om icke en naturlig känsla mer uträttat, än Förnuftet.

Hittills är ingen synlig olifhet ibland uslingar. Komme ingen fram med de wänliga inkasten af tråldom och förtryck: ord utan betydelse i gamla tider. En starkare dref mig ifrån et tråd til et annat, gjorde sig Mästare af min grotta, stöflade mit förråd, om jag ägde något. Men hwad war detta för tråldom? Inngen blef Herre, intan han länge waret outhärlig. Om hon icke södde sin trål, icke band han honom utan tåg. Och om sådane funnets, hwarom jag twiflar, hwad uträttades med en trål, som man måste beständigt hafwa ej mindre rep, än ögonen på? Låt Herren, det är den starkare, gå 20 steg ifrån fången; jag pligtar för 20 sögner mot en, om den sednare ej sliter sig lös, och kommer in i tjocka skogen. Far då wäl med hela herfskapet.

Innan jag widare följer Författaren i den borgeliga Werlden, wil jag roa läsaren med några anmärkingar, rörande flera arter af förmenta människor. Bland alla Kreatur, som äga märkelig likhet med oss, är hela Pilnaden hittills, at de äro til färger swarta, hwita eller röda. Somlige af wåre likar äro lång-

hårige, somlige hafwa krullig Ull för hår: nägre äro nästan aldeles ludne, nägre hafwa ej minsta rättigheten til Pigg. Ännu gifwas, kanhända, både jättar och pysslingar. Lappen och Grönländaren brår åtminstone på de sednare. Man påstår, at hela Folketlag finnas som swassa med länge swansar: och ho wet, om mera stötande Flinader ej äskat forðne Håfdateknarens upmärksamhet? Olikteten af Climat, olif föda och lefnadsfatt, at förtiga flera orsaker, äro nog i stånd, at göra större Underwerk: hwilka stadnat af, sedan Handel, resor och Länders eröfringar bundet folket med fogeliga kådjor. Af alt detta drar Författaren billigt i twifvelsmål, om wisse människjo - likar, som långwäga - Färdre taget för bestar, höra til samma nummer på Djurordningen. I Konungariket Congo fins en myckenhet af tvåbenta högdjur, som utgöra en medelart emellan Babianer och människjor. Battel, en Resefriswars, talar om tvåanne Troll, af hwilka det större Slaget kallas Pongos, det andra Enjokos. De förre hafwa all likhet med oss bödelige, men äro mycket tjock- och reflexgare. Deras ögon ligga djupt in uti hufwudet: deras händer, kinder och öron äro hårlösa, ögnebrynerne störligen långa, och ansigtet förräder människjor. Det enda daste, som stiljer dem, är brist uppå knäwek. De göra raklånge, hållandes med handen i halshåret. De taga sin säkerhet i Skogarne, och sofwa uti trån, där de göra sig regnsrie med något, som liknar taf. Fruktar och wilba nötter äro deras föda. De äta intet kött. Om de swarte gjort up eldar i Skogarne, blifwa Pongos deras Estertrådare wid brasan. Herr Rousseau wil ogera fördraga den besyrlningen, at de af dumhet ej underhålla Elden: ty de wärma sig allena för ro Full. Un

Under tiden gå dessa Spöken Skockerals, och mörda de swarte Skogsöbare. De rusa äfwen på Elephanten, om han gör dem ingrep i deras löfliga näringsfång; och prygla honom så alswarsamt, at han tar til flykten, och beklagar sig öfwer sällskapet. Ingen tar en Pongos lefwandes: ty han har Tiomanna - krafter, och är mån om sin frihet. När någon af dem afgår med kroppen, begrawes han af de öfrige med påkastade löf och qwistar. En liten af de swarte, som tilhörde Battel, blef en gång af desse Wildbasar bergtagen, och njöt deras wälfägnad en hel månad. Pongos och Enjokos finnas i Kongariket Loango. Om flera Spöken, som kallas Beggos och Mandrils, kan läsas i anmärkningarne s. 226. Författaren beklagar derefter, at wi, med alla våra resor och rese - beskriwningar, ännu knapt humret at känna Europäerne: ja, en inritad fördom lägger och den olägenhet i wägen för människjo - kännare, at när de målat af sine likar, likna de älsför mycket deras landsmän. Likaledes undrar Herr Rousseau, at icke två rike Wänner, den ene på förstånd och den andre på penningar, wägat 10 år af sin lefnad, med 20000 plåtar, på en berömlig resa kring hela jordklotet. Desse borde då mindre bry sig med stenar och örter, än med människjor och deras seder: ty det wötte ju billigt, at, när man länge mått och betragnat hufset, ändteligen helsa på des inbyggare.

Epigrammata de Homine.

I.

Materies homini sit homo: cognoscimus astra,
Interior nondum cum sibi notus homo.
Nil homine est ipso pretiosius; omnia spectes,
Quæ sua sunt. Homini cur homo villis erit?

II.

Quid te contemptum quereris? nisi sperneris a
Mundo splendorem conciliabis, Homo.

Latinsk Öfversättning af en Sonnet.

Mortue, nate, prius, quam vere natus habende.
Ambiguum est, aliquid quem rear, anne nihil.
Dulcis, ut informis, sævoque Infantule abortu
Edite, nil, aliquid fed simul, esse potes.
Si te Matris amor nascentem crimine vidit,
Natum extingvit honor crimine nempe novo.
Salve, triste licet funesti pignus amoris!
Victima funesti rursus honoris, abi.
Meque sine indigna moderari cæde dolori,
Lethæoque tegi crimina tanta lacu.
Quam tua diversi dispensavere Tyranni
Fata, carendus honos, et nociturus amor?
Vix amor invito te vivere jussit honore;
Mox honor invito cogit amore mori.

Bitterlekår.

Hwad år wårt lif? en flygtig ström,
Som kastar sig med hast i ewighetens haf.
Hwad år wårt lif? En såfång dröm,
Som på Minuten ser sin wagga och sin graf.
Såg bör man då i kamp med lyckans narrar löpa?
At sig en lif så swår, som forter lefnad köpa.

Rättelser.

Utom flera, kanste nog hufwudsakeliga, sel, som
insmuget sig tid efter annan, märkes på s. 162 r. 10 et
större, än första påshnen ger wid handen. Där står
Ekebuskar för Lnebuskar. Likaledes står Rams i
ställe för Rains, s. 168 r. 9.

Hwad Nytt i Staden?

den 28 Maj 1759.

Rundgörelser.

Om någon åstundar nedannämde Böcker, kunna
de bekommas i wakra och behålna band, hos Herr Magi-
ster Lars Nordblom den 11 Junii kläcka 9 förmidda-
gen, för bifogade Priser:

	Dal.	Sm.
In Folio: Gottfried Arnolds Kirchen und Reher- Historie 4 theil. 2 bänder A:o 1700	=	= 12
In Quarto: Leighs Erleichterte Prediger = Arbeit, oder reicher Borrath von vielerley Dispositio- nen und Concepten, über alle Sonn- und Fest- Tägliche Evangelia, auch Fest- Epi- steln und Parallel- Sprüche durchs ganze Jahr 2 theile A:o 1728.	=	= 10
In Octavo: Michaelis Biblia Hebraica Halae 1720.	=	= 16
In Duodecimo: Ausförlliche Lebens- Beschrei- bung Carl des XII:ten, Königs in Schwe- den von S. F. 10 theile und bänder.	=	= 10

De wid Bok- Auktionen på 3 Kemmare inropade
och ej afhemtade Böcker täckas wederbörande i dag
kläcka mellan 5 och 7 eftermiddagen ändteligen afhem-
ta, at rummet, som ej längre af ägaren kan ombäras,
mätte bli ledigt.

Hos Handelsmännen Robert och John Hall fin-
nes til köps nyligen inkommet godt Ängelskt Hwete-
mjöl, Malt och Urter.